

Universitätsbibliothek Wuppertal

Stoicorum veterum fragmenta

Chrysippi fragmenta logica et physica

Arnim, Hans von

Lipsiae, 1903

Prolegomena philosophiae

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-2762](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-2762)

Prolegomena philosophiae.

Quid sit philosophia. De partibus philosophiae. De ordine partium.

35 Aëtii Placita I. Prooem. 2 (D G p. 273, 11). Οἱ μὲν οὖν Στωϊκοὶ ἔφασαν τὴν μὲν σοφίαν εἶναι θείων τε καὶ ἀνθρωπίνων ἐπιστήμην, τὴν δὲ φιλοσοφίαν ἄσκησιν ἐπιτηδέου τέχνης· ἐπιτήδειον δὲ 5 εἶναι μίαν καὶ ἀνωτάτω τὴν ἀρετὴν, ἀρετὰς δὲ τὰς γενικωτάτας τρεῖς, φυσικὴν ἠθικὴν λογικὴν· δι' ἣν αἰτία καὶ τριμερὴς ἐστὶν ἡ φιλοσοφία, ἧς τὸ μὲν φυσικόν, τὸ δὲ ἠθικόν, τὸ δὲ λογικόν· καὶ φυσικὸν μὲν ὅταν περὶ κόσμου ζητῶμεν καὶ τῶν ἐν κόσμῳ, ἠθικὸν δὲ τὸ κατησρολημένον περὶ τῶν ἀνθρώπινων βίον, λογικὸν δὲ τὸ περὶ τῶν λόγον, ὃ καὶ διαλεκτικὸν καλοῦσιν. 10

36 Sextus adv. math. IX 13. τὴν φιλοσοφίαν φασὶν ἐπιτήδευσιν εἶναι σοφίας, τὴν δὲ σοφίαν ἐπιστήμην θείων τε καὶ ἀνθρωπίνων πραγμάτων.

37 Diog. Laërt. VII 39. Τριμερῆ φασὶν εἶναι τὸν κατὰ φιλοσοφίαν λόγον· εἶναι γὰρ αὐτοῦ τὸ μὲν τι φυσικόν, τὸ δὲ ἠθικόν, τὸ 15 δὲ λογικόν. Οὕτω δὲ πρῶτος διείλε Ζήνων — — καὶ Χρῦσιππος ἐν τῷ πρώτῳ περὶ λόγον καὶ ἐν τῇ πρώτῃ τῶν φυσικῶν. — — ταῦτα δὲ τὰ μέρη ὃ μὲν Ἀπολλόδωρος τόπους καλεῖ, ὃ δὲ Χρῦσιππος καὶ Εὐδρόμος εἶδη. ἄλλοι γένη.

38 Sextus adv. math. VII 16. οἱ εἰπόντες τῆς φιλοσοφίας τὸ μὲν τι 20 εἶναι φυσικόν, τὸ δὲ ἠθικόν, τὸ δὲ λογικόν· — — ἤγητότατα δὲ οἱ περὶ Πανοράτην καὶ οἱ ἀπὸ τοῦ περιπάτου, ἔτι δὲ οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς ἔχονται τῆσδε τῆς διαιρέσεως. ἐνθένδε πιθανῶς ὁμοιοῦσι τὴν φιλοσοφίαν παγκράτῳ ἄλωῃ, ἵνα τῇ μὲν ὑψηλότῃ τῶν φυτῶν εἰκάζηται τὸ φυσικόν, τῷ δὲ νοστήμῳ τῶν καρπῶν τὸ ἠθικόν, τῇ δὲ ὀχρῶτῃ τῶν τευχῶν τὸ λογικόν. οἱ δὲ ὡς 25 φασὶν αὐτὴν εἶναι παραπλήσιον· ἐφίκει γὰρ τῇ μὲν λεκίδῳ, ἣν τινες νεοττὸν φασὶν λέγουσι, τὰ ἠθικά, τῷ δὲ λευκῷ, ὃ δὴ τροφή ἐστὶ τῆς λεκίδου, τὰ φυσικά, τῷ δὲ ἔξωθεν ὄστρακώδει τὰ λογικά (ὃ δὲ Ποσειδώνιος, ἐπεὶ τὰ μὲν μέρη τῆς φιλοσοφίας ἐχώριστά ἐστιν ἀλλήλων, τὰ δὲ φυτὰ τῶν καρπῶν ἕτερα θεωρεῖται καὶ τὰ τεύχη τῶν φυτῶν κεχώρισται, ζῶν μᾶλλον εἰκάζειν 30

12 ἐπιτήδευσιν λόγον ὁρθότητος philosophiam definit auctor papyri 1020 (Chrysippus?). 14 φησιν B. 15 μέντοι B. 16 τὸ δὲ ἠθικόν, τὸ δὲ λογικόν add. B² in mg. 23 πιθανῶς Bk., ἀπιθάνως libri. — Posidonii oblocutio ut ea quae antecedunt antiquioribus Stoicis tribuantur suadet.

ἤξιον τὴν φιλοσοφίαν, αἵματι μὲν καὶ σαρκὶ τὸ φυσικόν, ὁστέοις δὲ καὶ νύροις τὸ λογικόν, ψυχῇ δὲ τὸ ἠθικόν).

Diog. Laërt. VII 40. εἰκάζουσι δὲ ζῳῶν τὴν φιλοσοφίαν, ὁστοῖς μὲν καὶ νύροις τὸ λογικὸν προσομοιοῦντες, τοῖς δὲ σαρκωδεστέροις τὸ ἠθικόν, τῇ δὲ ψυχῇ τὸ φυσικόν· ἢ πάλιν ὡς τὰ μὲν γὰρ ἐκτὸς εἶναι τὸ λογικόν, τὰ δὲ μετὰ ταῦτα τὸ ἠθικόν, τὰ δ' ἐσωτάτω τὸ φυσικόν· ἢ ἀργῶ παμφόρῳ οὗ τὸν μὲν περιβεβλημένον φραγμὸν τὸ λογικόν, τὸν δὲ καρπὸν τὸ ἠθικόν, τὴν δὲ γῆν ἢ τὰ δένδρα τὸ φυσικόν· ἢ πόλει καλῶς τετειχισμένη καὶ κατὰ λόγον διοικουμένη.

30 **39** Philo de agricultura § 14 Vol. II p. 97, 24 Wendl. Τὸν γοῦν κατὰ φιλοσοφίαν λόγον τριδύμον ὄντα τοὺς παλαιοὺς ἀργῶ φασιν ἀπεικάσαι, τὸ μὲν φυσικὸν αὐτοῦ δένδροις καὶ φυτοῖς παραβάλλοντας, τὸ δὲ ἠθικὸν καρποῖς, ὧν ἕνεκα καὶ τὰ φυτά, τὸ δ' αὖ λογικὸν φραγμῶ καὶ περιβόλῳ — — (quod ceteris partibus praesidio est) § 16. τὰς γὰρ διπλάς
15 καὶ ἀμφιβόλους ὅταν ἑξαπλοῖ λέξεις καὶ τὰς διὰ τῶν σοφισμάτων πιθανότητας ἐπιλύῃ καὶ τὴν εὐπαράγωγον ἀπάτην — — ἀναιρηθῇ, διὰ λόγων ἐμφαντικωτάτων καὶ ἀποδείξεων ἀνευδοκιάστων, ὥσπερ κηρὸν λελειασμένον τὸν νοῦν ἀπεργάζεται, ἔτοιμον δέχεσθαι τοὺς τε φυσιολογίας καὶ τοὺς ἠθοποιοῖτας — — χαρακτῆρας.

20 **40** Origenes comment. in Matthaeum Vol. III p. 778 Delarue. καὶ ὄρα εἰ δυνάμεθα τὴν μὲν κατὰ τὴν θείαν γραφὴν φυσιολογίαν τὸν ἀμπελῶνα εἰπεῖν· τὸν δὲ ἀκόλουθον τῇ ἀληθεῖ φυσιολογίᾳ βίον ἐν ἀρετῇ καὶ καλλίστοις ἠθεσι καρποφοροῦντα λέγειν εἶναι τὸν τοῦ ἀμπελῶνος καρπὸν· τὸν δὲ λογικὸν τόπον (καὶ πᾶν τὸ γράμμα τῆς γραφῆς) τὸν φραγμὸν εἶναι τοῦ ἀμπε-
25 λῶνος περικείμενον ἕξωθεν etc.

41 Diog. Laërt. VII 40. καὶ οὐθὲν μέρος (ex tribus philosophiae partibus) τοῦ ἑτέρον προκεκρίσθαι, καθ' ἃ τινες αὐτῶν φασιν, ἀλλὰ μεμῖχθαι αὐτά. καὶ τὴν παράδοσιν μικτὴν ἐποιοῦν.

42 Plut. de Stoic. repugn. c. 9 p. 1035a. Ὁ Χρύσιππος οἶετα
30 δεῖν τῶν λογικῶν πρῶτον ἀκροᾶσθαι τοὺς νέους, δεύτερον δὲ τῶν ἠθικῶν, μετὰ δὲ ταῦτα τῶν φυσικῶν, ὡσαύτως δὲ τούτοις τὸν περὶ θεῶν λόγον ἔσχατον παραλαμβάνειν. Πολλάκις δὲ τούτων ὑπ' αὐτοῦ λεγομένων, ἀρκέσει παραθέσθαι τὰ ἐν τῷ τετάρτῳ περὶ Βίων ἔχοντα κατὰ λέξιν οὕτω· „Πρῶτον μὲν οὖν δοκεῖ μοι, κατὰ τὰ ὀρθῶς
35 ὑπὸ τῶν ἀρχαίων εἰρημένα, τρία γένη τῶν τοῦ φιλοσόφου θεωρημάτων εἶναι· τὰ μὲν λογικά, τὰ δὲ ἠθικά, τὰ δὲ φυσικά· εἶτα τούτων δεῖν τάττεσθαι πρῶτα μὲν τὰ λογικά, δεύτερα δὲ τὰ ἠθικά, τρίτα δὲ τὰ φυσικά· τῶν δὲ φυσικῶν ἔσχατος

4 σαρκωδεστέροις BPF, σαρκώδεσι vulg. || τὸ ἠθικόν BPF, τὸ φυσικόν Bake de Posid. n. 40. 5 τὸ φυσικόν BP, τὸ ἠθικόν Bake l. 1. || ἐκτὸς om. BP (suppl. P²) ἕξω F. 6 aliter Sextus VII 18; sed Diogenes videtur Chrysippi sententiam sequi. Cf. n. 42. — τὸ δ' ἐσωτάτω F. 7 οὗ om. PF. || τὸν ἠθικόν B. 12 παραβάλλοντας GH. 16 ἐμφαντικωτάτων M. 27 ἀναμεμῖχθαι (pro ἀλλὰ μεμ.) BPF, προκεκρίσθαι et μεμῖχθαι non poterant inter se opponi; scribendum: ἀποκεκρίσθαι.

εἶναι ὁ περὶ τῶν θεῶν λόγος, διὸ καὶ τελετὰς ἠγόρευαν τὰς τούτου παραδόσεις.⁴

43 Diog. Laërt. VII 40. ἄλλοι δὲ πρῶτον μὲν τὸ λογικὸν τάττουσι· δεύτερον δὲ τὸ φυσικόν· καὶ τρίτον τὸ ἠθικόν. ὧν ἔστι Ζήνων ἐν τῷ περὶ λόγον καὶ Χρῦσιππος etc.

44 Sextus adv. math. VII 22. οἱ δὲ ἀπὸ τῆς Στοᾶς καὶ αὐτοὶ ἄρχειν μὲν φασὶ τὰ λογικά, δευτερεύειν δὲ τὰ ἠθικά· τελευταῖα δὲ τετάχθαι τὰ φυσικά. πρῶτον γὰρ δεῖν κατασφαλίσθαι τὸν νοῦν εἰς δυσέκκρουστον τῶν παραδιδομένων φυλακὴν· ὀχρωτικὸν δὲ εἶναι τῆς διανοίας τὸν διαλεκτικὸν τόπον· δεύτερον δὲ ὑπογράφειν τὴν ἠθικὴν θεωρίαν πρὸς βελτίωσιν τῶν ἠθῶν· ἀκίνδυνος γὰρ ἡ παραδοχὴ ταύτης ἐπὶ προὔποκειμένη τῇ λογικῇ δυνάμει· τελευταίαν δὲ ἐπάγειν τὴν φυσικὴν θεωρίαν· θειοτέρα γὰρ ἔστι καὶ βαθυτέρας δεῖται τῆς ἐπιστάσεως.

1 προσηγόρευσαν Bernardakis. 5 contraria haec sunt ipsius Chrysippi verbis apud Plutarchum de Stoic. rep. 9 p. 1035a, sed fortasse mutavit sententiam Chrysippus. Potest etiam illa ratio ad ordinem discendi, haec ad ipsum referri rerum ordinem.